

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

БУДЯК Вікторія Валеріївна

УДК 687.01 «18/20» : 7.05] (043)

**ГЛАМУР В ДИЗАЙНІ КОСТЮМА
КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Спеціальність 17.00.07 – дизайн

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Харків – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Харківській державній академії дизайну і мистецтв
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат мистецтвознавства, доцент
Лагода Оксана Миколаївна,
Черкаський державний технологічний університет,
професор кафедри дизайну

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, професор
Кузнецова Ірина Олексіївна,
Національний авіаційний університет (м. Київ),
ННІАП, професор кафедри дизайну інтер'єру

кандидат технічних наук, доцент
Баннова Ірина Мусіївна,
Хмельницький національний університет,
професор кафедри дизайну

Захист відбудеться 27 червня 2018 р. об 11:00 год. на засіданні спеціалізованої
вченої ради К 64.109.01 при Харківській державній академії дизайну і мистецтв
за адресою: 61002 м. Харків, вул. Мистецтв, 8.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківської державної академії
дизайну і мистецтв за адресою: 61002 м. Харків, вул. Мистецтв, 8.

Автореферат розіслано 26 травня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат мистецтвознавства, д

Є.О. Котляр

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. На межі ХХ – ХХІ століть, у новій соціокультурній ситуації постіндустріального суспільства, дизайн визначається впливом різних суспільних і культурних явищ та їх концептуальним втіленням. Одним з найвиразніших серед них можна вважати явище гламуру, масове захоплення яким зумовлено, насамперед, існуючими тенденціями моди.

Предмети одягу як носії візуальної ідентифікації гламуру асоціюються з типовими образно-асоціативними характеристиками, засобами формоутворення, принципами декоративного вирішення, структурною організацією форми костюма в цілому. Ретроспективний аналіз закономірностей становлення стилістики гламуру в одязі демонструє шлях оригінальних формально-конструктивних перетворень, сприймається як метафора художньої репрезентації зовнішності людини й вказує на зростання ролі стилізуючої функції костюма. Історико-культурний контекст розвитку гламуру актуалізує проблему співвідношення символу – ідеалу краси й образу в моді, що залишається малодослідженою.

У сучасному дизайні гламур прагне вирішувати нові проектні завдання, активно інтегруючись у сферу як художньої, так і масової культури, виявляє різнопланові зв'язки з сучасним мистецтвом як вагомий фактор його розвитку. Експерименти дизайнерів спонукають до глибокого й всебічного аналізу гламуру як невичерпного джерела ідей, успішно інтегрованого в індустрію моди. Дослідження гламуру потребує комплексного підходу, перш за все, як виразне стильове спрямування, естетичний і формотворчий потенціал якого розкрито частково. Необхідність дослідження вмотивована різноплановими аспектами явища та метою систематизації значного обсягу інформації, виявленої в проектно-художніх практиках сучасності, що й обґрунтовує актуальність заявленої теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами обумовлено постановою Кабінету Міністрів України «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження їх досягнень у промисловому комплексі, об'єктах житлової, виробничої і соціально-культурної сфери» (від 20.01.1997. за № 37). Дослідження є частиною науково-дослідної роботи ХДАДМ у межах держбюджетної теми: «Логіко-семантичне моделювання візуального простору: соціокультурні та філософські аспекти» (реєстраційний № 0112U001612, від 2011 р.).

Мета дослідження полягає у виявленні стильових ознак і формотворчих проявів гламуру, визначенні їх місця в структурі модного костюма ХІХ ст. – початку ХХІ ст. Реалізація мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- встановити ступінь і якість наукового осмислення гламуру як явища та стилю вбрання;
- окреслити витоки, характеристики й ознаки гламурного вбрання, динаміку трансформацій гламуру в костюмі ХІХ – початку ХХ століть;
- визначити періоди домінування стилістики гламуру в умовах становлення й розвитку індустрії моди;

- обґрунтувати стильові константи і типові образи, що зумовлюють формоутворення, розширення асортименту гламурного вбрання в ХХ ст.;
- виявити типологію форм і структур гламурного костюма;
- охарактеризувати способи інтерпретацій в сучасному дизайні структур гламурного костюма, які візуально забезпечують його стильову ідентифікацію;
- окреслити особливості формо- і стилеутворення гламурного костюма на початку ХХІ століття, виявити тенденції та перспективи його розвитку.

Об'єкт дослідження – процеси формо- і стилеутворення костюма у ХІХ – на початку ХХІ століття.

Предмет дослідження становлять типові характеристики і ознаки гламуру як стилю вбрання; засоби їх втілення в структурі костюма.

Хронологічні межі дослідження охоплюють ХІХ – початок ХХІ ст. – проміжок часу, коли гламур прослідковується в динаміці свого розвитку: від символу матеріальної забезпеченості, стилю життя в умовах надмірного споживання в культурі індустріального суспільства до трансформації в стиль дизайну костюма та індустрії моди в цілому. *Територіальні межі* дослідження охоплюють країни Західної Європи та США, оскільки на їх теренах гламур отримав найбільш яскраве ідейне вираження й образне втілення, і представлений роботами художників, провідних дизайнерів і кутюр'є.

Методи дослідження. Методологічні принципи роботи полягали у поєднанні системного та історичного підходів. Вони зумовлені комплексним методом аналізу процесів становлення й розвитку гламуру як стилю вбрання. Характер дослідження визначив застосування порівняльно-історичного та типологічного методів, методу системно-порівняльного аналізу, абстрагування та екстраполяції, образно-стилістичного аналізу гламурних зразків на предмет об'єктивно існуючої практики запозичень і ретроспектив образів, структур, прийомів крою, принципів формоутворення в інтерпретаціях гламуру.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження. У роботі *вперше*:

- проаналізовано генезу стилю гламур в одязі як результат впливу на костюм відповідного соціокультурного явища;
- встановлено способи трансформації образно-стильових ознак гламуру, виявлено складові гламурного костюма і його структури;
- формалізовано закономірності структуроутворення типових структур гламурного костюма, встановлено основні засоби втілення характерних образно-стильових і формально-композиційних ознак в сучасному дизайні;
- розширено існуюче поле образно-стилістичних конотацій гламуру в контексті змін, що відбулися у сфері дизайну одягу на початку ХХІ ст.;
- *дістав подальшого розвитку* галузевий категоріальний апарат, який стосується специфіки стилю гламур і його застосування в дизайні;
- *удосконалено* уявлення про гламур як стиль костюма в сучасному дизайні.

Теоретичне значення роботи полягає в залученні до наукового осмислення тих аспектів гламуру в костюмі, які раніше не розглядалися; у доповненні термінологічного апарату проектної діяльності щодо об'єктів у стилістиці гламуру; у виявленні особливостей образно-стильових ознак та актуалізованих ними форм костюма в межах типологічних структур.

Практична значимість отриманих результатів полягає в тому, що зміст аналітичної частини дослідження, його основні результати можуть бути використані в професійній підготовці дизайнерів у системі вищої освіти України з метою підвищення якості проектно-художніх рішень у процесі розробки колекцій модного одягу. За матеріалами дисертаційної роботи може бути видана спеціальна література та методичні вказівки щодо проектування одиничних ансамблів костюма і колекцій.

Особистий внесок здобувача. Головні наукові результати роботи отримані автором особисто: визначено характерні риси, ознаки, типові образи, структуроутворюючі елементи, засоби формоутворення гламурного костюма. У співавторстві з О. Лагодою написані: стаття «Атрактивність негативних ідентичностей гламуру в ХХ ст.», в якій здобувачу належить опис стилістики гламуру, що забезпечує відповідну ідентифікацію; тези «Дизайн і процеси гламуризації в сучасному суспільстві», де здобувачу належить розгляд впливу гламуру як явища й стилю на процеси соціокультурних змін, які знаходять відображення в практиках дизайну на межі ХХ – ХХІ ст.

Апробація результатів дослідження. Всі публікації здійснювалися особисто на: Всеукр. ХІІІ електор. наук. конф. «Теорія і практика матеріально-художньої культури» (Харків, 2011 р.) доп. «Гламур – ілюзія, що стала модою та стилем життя»; Міжнар. наук.-практ. конф. «Теорія та практика дизайну» (Київ, 2012 р.) доп. «Протиставлення гламурного бруталному в сучасному дизайні одягу»; Міжнар. конф. «Мультинаукові дослідження як тренд розвитку сучасної науки» (Київ, 2013 р.) доп. «Гламур як явище моди та його трансформація у самостійний стиль»; Міжнар. ХІІІ наук.-практ. конф. «Від папірусу до голограми: сучасне мистецтво в контексті еволюції культури» (Лондон, 2013 р.) доп. «Современный гламур и его проявление в фотографии»; Міжнар. ХІV конф. «Мода і дизайн: історичний досвід – нові технології» (Санкт-Петербург, 2013 р.) доп. «Дендизм и его влияние на формирование гламура»; Міжнар. ХІV наук.-практ. конф. «Теорія та практика дизайну» (Київ, 2015 р.) доп. «Особенности развития гламурного стиля костюма в моді ХХ ст.»; ХІ Міжнар. форумі «Дизайн-освіта 2017» (Харків, 2017 р.) доп. «Поняття “стиль” і “стилістика” в дизайні одягу»; ХІІ Міжнар. наук.-практ. конф. «Масова культура у сучасному художньо-комунікаційному просторі» (Херсон, 2017 р.) доп. «Кітч – висока мода чи мода середнього класу»; Міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми сучасного дизайну» (Київ, 2018 р.) доп. «3D-технології в дизайні одягу. Високотехнологічний гламур».

Публікації. Основні результати дослідження викладено у 18 наукових публікаціях (6,6 др. ар.): 8 з яких у спеціалізованих виданнях, які входять до переліку МОН України, 4 – у збірках закордонних наукових видань.

Структура дисертаційної роботи складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, додатків: альбом ілюстрацій (396 поз.); термінологічний словник (27 поз.). Загальна кількість опрацьованих за темою джерел становить 257 поз. Обсяг роботи з додатками складає 279 стор., основний текст дисертаційної роботи становить 7,3 др. ар.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, окреслено його територіальні та хронологічні межі; схарактеризовано наукову новизну, теоретичне й практичне значення роботи, подано відомості про апробацію результатів дослідження.

Перший розділ «Науковий дискурс гламуру: ступінь вивченості теми, теоретичне підґрунтя, джерела і методи дослідження» містить огляд наукових джерел, аналіз термінів та обґрунтування методів дослідження.

У підрозділі **1.1 «Теоретичне підґрунтя досліджень гламуру»** показано, що в сучасному проектуванні костюма домінують: естетизація, що обумовлює художню цінність костюма як дизайн-продукту; образність як передумова й умова існування його структури; концептуальність загалом та різноманітність концепцій, які різняться системами цінностей, відображаючи індивідуальні світоглядні й емоційно-почуттєві пріоритети конкретного дизайнера. Дизайн костюма розглядається як складний багаторівневий процес, в якому формоутворення та стилеутворення відбуваються в тісному зв'язку й підпорядкованості. Ці чинники зумовлені впливами різних соціокультурних явищ, серед яких особливо виділяється гламур. Ті ж чинники в проектно-художній діяльності формують візуальний образ людини – носія костюма й обумовлюють його стильову ідентифікацію, на підставі чого окреслено основні положення в теорії проектування костюма, які дають змогу визначати гламур як стиль у дизайні одягу, аналізувати засоби його втілення в модному костюмі, виявляти стильові константи як критерії, за якими він розпізнається.

З'ясовано, що категорія стилю в дизайні одягу підлягає спеціальним дослідженням, зокрема у працях А. Гофмана, М. Кілошенко, Т. Козлової, О. Лагоди, Ю. Легенького й ін., які довели, що від середини ХХ ст. з'являється значна кількість нових стильових утворень, які модифікуються, інтерпретуються й трансформуються в безліч варіантів модного костюма. Т. Бердник, В. Ермілова, Т. Козлова, О. Ільчюва, Г. Петушкова визначають критерії стилю в дизайні одягу, його константи щодо асортименту, засобів формоутворення, кольорового й фактурного вирішення. Доведені ними наукові положення щодо стилю й стилістики в теорії художнього проектування костюма дозволяють досліджувати виникнення, становлення й розвиток гламуру як стилю вбрання. Відповідно довести закономірності формоутворення гламурного костюма, формування його типових образів і структур.

У підрозділі **1.2. «Гламур в науковій літературі»** проаналізовано, як змінювалося семантичне значення поняття «гламур», що мало безпосередній вплив на костюм і на образ його носія. Виявлено, що переважна більшість дослідників – Н. Вебстер, С. Гандл, Д. Іванов, Н. Уайт та Й. Гріффітс й ін. розглядає гламур у досить широкому спектрі значень: від стилю в одязі до нової ідеології суспільства. Детальний аналіз інших наукових джерел – Ю. Ветошкіної, С. Дацюк, Л. Крисіна, Д. Рудневої, К. Точилова й ін. дозволяє зробити висновки про те, що гламур є актуальним і дискусійним предметом сучасних досліджень. Серед вітчизняних науковців питанням гламуру

присвятили свої публікації І. Казимірова, О. Лагода, М. Мельник, О. Муха, О. Школьна, Ю. Юхимик, які визначають гламур як концепт – складну й багатовимірну структуру, в основі якої, перш за все, візуальне уявлення про об'єкт певного класу, складений із типових ознак і характеристик. Тематика існуючих досліджень вказує на те, що багатозначність феномену гламур розкривається в різних контекстах. Втім, стосовно формо- і стилеутворення в дизайні одягу – малодосліджена.

Встановлено, що праці закордонних і вітчизняних науковців – А. Блейз, К. Бруард, В. Брун, Р. Захаржевська, Н. Камінська, Л. Кібалова, О. Кирєєва, Ф. Коммісаржевський, М. Мерцалова, Дж. Нанн, Н. Резанова, К. Стамеров та ін. надають можливість проаналізувати процеси розвитку історичного світського костюма на предмет виявлення типових характеристик і ознак гламуру. Інформація щодо закономірностей модних тенденцій і естетичних переваг модного костюма, ідеалів краси міститься в роботах Є. Аброзе, Р. Андреєва, І. Балдано, О. Вайнштейн, А. Васильєв, Н. Дмитрієва, Ш. Зелінг, А. Лінч, Е. Рібейро, Н. Уайт, Н. Чупріна, Л. Ятіна. Це дозволило встановити окремі історичні періоди, в яких модний костюм з типовими для гламуру ознаками панував у суспільстві, виявити «високі» або «низькі» форми його проявів, тяжіння до еkleктики, кітчу й кемпу. Дисертаційні праці Я. Бистрової, Р. Гузявічуте, В. Давидової, Л. Дихнич, А. Затулій, Є. Ільчової, М. Кісіль, А. Куликової, О. Лагоди, Т. Макарової, М. Мельника, Л. Ткаченко, Л. Ятіної розкривають різні аспекти розвитку костюма ХХ ст., принципи його досліджень, тенденції у розвитку наукової думки щодо аналізу взаємин моди й мистецтва, виробництва й процесу формоутворення костюмних форм, особливості стилеутворення в дизайні одягу і безпосередньо впливу гламуру. Невід'ємною частиною дослідження став аналіз таких фундаментальних праць, як: «Гламур» С. Гандла, «Гламур» С. Дібл, «Готика. Мрачний гламур» В. Стіл, Н. Уайт «Fashion-бізнес. Теорія, практика, феномен». Положення, викладені в них, сприяли розгляду процесів, для яких стилістика гламуру від кінця ХІХ ст. стала провідною, як у розробці модних образів, дизайні модних речей, так і в рекламі їх у глянцевиx виданнях.

У підрозділі *1.3. «Джерела і методи дослідження»* обумовлено вибір методологічної та джерельної бази. В основу методологічної бази дисертації покладено фундаментальні праці науковців у галузі дизайну – В. Аронова, О. Бойчука, В. Глазичева, В. Даниленка, Г. Мінервіна, С. Михайлова й ін., положення теорії художнього проектування костюма й костюмології, викладені у працях Т. Бердник, В. Єрмілової, Т. Козлової, Т. Козлової й Є. Ільчової, Л. Медведь, Г. Петушкової. З метою наукового осмислення впливу гламуру на структуроутворення модного костюму використовувався комплексний метод до опрацювання різних інформаційних джерел. Джерельну базу дослідження склали спеціалізовані видання, каталоги виставок, фотоматеріали зі спеціалізованих сайтів, віртуальних архівів виставок костюма. Визначення засобів формоутворення гламурного костюма ХІХ – початку ХХІ століття відбулося на аналізі авторських робіт і дизайнерських колекцій одягу, які розроблено за стилістикою гламуру. Джерельною базою дослідження стали також матеріали,

зібрані автором у фондах Національної бібліотеки ім. В. Вернадського, бібліотеки Черкаського державного технологічного університету, публіцистичні та фото- матеріали у періодичних виданнях з питань моди та дизайну одягу. Комплекс фактологічних матеріалів в контексті означеної тематики іншими науковцями до аналізу ще не залучався.

Зміст підрозділу розкриває доцільність застосування в дослідженні системного підходу, який сприяв розгляду гламуру як стилю вбрання в контексті історичних, соціокультурних і конструктивно-композиційних чинників, де об'єкт дослідження постає елементом цілісної системи, яка співвіднесена з художньо-проектною культурою. Залучення історичного підходу сприяло розгляду гламуру, етапів його розвитку як стилю вбрання в хронологічній послідовності. Застосування порівняльно-історичного методу, прийомів історично-генетичних порівнянь сприяли розгляду тенденцій щодо сучасного гламурного костюма, виявленню домінуючих напрямів розвитку стилю в цілому. Історично-типологічні порівняння надали можливість зіставити засоби формоутворення та особливості дизайн-діяльності на різних етапах розвитку стилю, виявити загальні та специфічні риси гламурного вбрання.

Типологічний метод було використано в процесі встановлення типових образів носіїв гламуру та притаманних їм форм костюма. Метод абстрагування сприяв узагальненню та виокремленню найбільш суттєвих ознак, які характеризують костюмні форми в цілому та їх структури зокрема. Було укладено типологію структур гламурного костюма, що вважаються класичними. Метод образно-стилістичного аналізу застосовувався до виявлення та вивчення гламурних зразків. Завдяки чому встановлено об'єктивно існуючу практику запозичень і ретроспектив образів, структур, прийомів крою, принципів формоутворення в інтерпретаціях гламуру як провідного концептуального напрямку в практиці дизайну.

Розділ другий «Передумови виникнення та витoki гламуру як стилю вбрання». У підрозділі **2.1. «Прояви гламуру в еволюції світського костюма»**, підпункті **2.1.1. «Гламур в аристократичній моді XVIII століття»** показано, що існує декілька версій щодо витоків гламуру: у стилі рококо, у дендизмі, що обумовлено конкретними змінами суспільного життя, соціальних зрушень, розвитком промислового виробництва і масового споживання. Окреслені характерні риси гламуру: вишукана декоративність, витонченість, делікатність, чуттєвість і манірність, що проявлялися через зовнішність і костюм у демонстративній і показовій формі. Встановлено, що основою формоутворення гламурного костюма був корсет, який моделював форми тіла і костюма загалом, складний крій, надмірні декоративність та оздоблення.

2.1.2. «Формування стилістики гламуру в світському костюмі XIX ст.». Проаналізовано, як протягом XIX ст. світський костюм пережив структурні зміни під впливом ампіру, стилю бідермейер, стилю фешенебелів та під час «другого рококо». Найбільше підпадав під вплив моди жіночий костюм, який від початку XIX ст. нескінченно видозмінювався. Втім, експерименти з формою, силуетом і пропорційним членуванням жіночого костюма не впливали на принципи використання найдорожчих матеріалів, коштовних прикрас і

оздоблень, на демонстрацію елегантної та спокусливої, надмірної розкоші, притаманної гламурному модному костюму, що сформувався ще у XVIII ст. в епоху рококо. Визначено типові риси й характеристики гламуру. Вони змальовують якість костюму переліком таких означень, як: красиво, дорого й вишукано, елегантно, витончено, спокусливо, розкішно, чуттєво, еротично, декоративно, надмірно. Щоб досягнути в костюмі цих ознак, використовуються спеціальні засоби формоутворення, пропорціонування, поєднання тканин і фактур, їх оздоблення й декорування. Протягом століття устатковується й структура гламурного костюма, основу якої, як встановлено, складає корсет.

У підрозділі **2.2. «Гламурний костюм епохи модерн»**, підпункті 2.2.1. *«Тектонічна довершеність костюмних форм»* показано, що в основі структури костюма кінця XIX – початку XX ст. залишається корсет, крій якого складний, з великою кількістю конструктивних і декоративних ліній, але обриси деталей набувають особливої пластичності. Визначено, що костюм початку XX ст. як об'ємно-просторова структура – це складне утворення зі значної кількості нашарувань різних елементів, що надають жіночому тілу оригінальних, не властивих йому від природи форм. Поступово костюм модерну набув рис, які зробили його тектоніку досконалою. Система «костюм – фігура носія» став сприйматися як єдина об'ємно-просторова структура.

2.2.2. *«Образно-стилістична самобутність гламуру в едвардіанській моді»* демонструє, що гламур, як цілісне явище, знайшов відображення у мистецтві межі XIX – XX ст., що сприяло його поширенню та популяризації, зокрема через світський портрет. Візуальна фіксація зовнішніх проявів гламуру в костюмі, що мала місце, наприклад у творчості Дж. Сарджента, П. Елльо, Е. Вернона, Л. Ікара, Дж. Болдіні дала змогу, з одного боку, з'ясувати вплив гламуру на творчість митців та виявити типові гламурні образи, а з іншого – встановити способи популяризації гламуру як стилю, гламурного костюму як актуального й модного, гламурних особистостей як ікон стилю свого часу.

У підрозділі **2.3. «Образ куртизанки як типовий образ носія гламуру»** доведено, що формування першого визнаного суспільством образу гламурної жінки, який закріпився на рівні типообразу «Куртизанка», відбувалося на межі XIX – XX ст. Його найсуттєвішою характеристикою є штучність утворення, а головними ознаками – виняткова природна краса, витончені манери, вишукана елегантність модного вбрання у поєднанні з виразною харизмою. Костюми куртизанок мали різноманітні зовнішні ефекти, завдяки чому відбулося формування особливої візуальної мови гламуру. Встановлено, що носієм гламуру є «людина гламурна» – штучно створена модель, образ і структура якої відповідають специфічним стандартам гламурної зовнішності й гламурного вбрання. Наведені приклади дозволили сформулювати визначення гламуру в такій редакції: гламур – явище гедоністичного змісту, властиве способу життя та дозвілля, поведінковим характеристикам і манерам, а також елементам матеріальної культури еліти суспільства, що проявляються в демонстрації статусу, розкоші, у надмірному показному споживанні матеріальних благ, у демонстрації індивідуальної краси й сексуальної привабливості, у специфічних перформативних й естетичних формах.

Розділ третій «Гламур в умовах розвитку дизайну і моди ХХ століття». У підрозділі **3.1. «Композиційно-стильові зв'язки в структурі гламурного костюма першої половини ХХ ст.»**, підпункті **3.1.1. «Ідеалізація образів носіїв гламуру як еталонів краси»** показано, як в процесах зародження масової культури, розвитку культури споживання, гламурна зовнішність набуває виняткового значення, а одяг є головним засобом, за допомогою якого стверджується статус людини. Формоутворення гламурного костюма визначається відмовою від корсету, загальним спрощенням структури та зміною силуетної форми вбрання, вдосконаленням технік крою та технологій виготовлення й оздоблення одягу; значним впливом ар-деко. Відбулася суттєва зміна образних характеристик носіїв гламуру, якими стали актриси й кіноактриси. Гламурні образи створюються професійними модельєрами і кутюр'є. Співпраця кіноіндустрії та індустрії моди, штучність і шаблонність у розробці й реалізації гламурних образів призводять до формування нового типобласту – «Кінодіва» як ідеалізованого образу вродливої спокусниці.

3.1.2. «Формально-конструктивні та композиційні перетворення структур гламурного костюма». Перетворення форм костюма у перші десятиліття ХХ ст. зумовило кардинальні зміни в його структурі. Найголовніша із змін: зменшення кількості формоутворюючих елементів і відмова від корсету будь-якої модифікації як безпосередньої основи структури костюма. Зменшується кількість нашарувань, спрощується асортимент одягу. Важливу роль в архітектоніці, у композиційному вирішенні форм жіночого костюму відігравали контрасти між послідовно змінюючими одна одну лініями силуету, між деталями, розташованими таким чином, щоб доповнювати або підкреслювати характерні риси костюма. Велике значення в формоутворенні мала ритмічна організація, яскраво виражена за допомогою складок, плісе, рядів оборок, зачіпів, декоративних строчок.

У підрозділі **3.2. «Рівні структурної організації костюма в стилі гламур»**, підпункті **3.2.1. «Формотворчі пошуки дизайнерів у 1930-1950-х рр.»** доведено, що зусиллями представників кіноіндустрії та індустрії моди в 1930-40-х рр. гламур набув усіх ознак самостійного стилю, а саме: силуетна форма костюма, а також модель поведінки носія гламурного костюма, характерні колір, ритм, орнамент і матеріали. Серед характерних ознак гламурного костюма вирізняються його символічність, декоративність і репрезентативність. Професіоналізація у створенні гламурного костюма виявляє рівні його структурної організації: доскональні форми, гармонійні композиційні та тектонічні рішення, що полягають у довершеності суконь, які завдяки косому крою м'яко огортають фігуру жінки. Властивості тканин, які максимально підходять для такого принципу пластичного формоутворення, а також вишукане оздоблення, декольте, рукавички і хутро, діаманти, елегантне взуття на підборах, специфічні зачіски і виразний макіяж, за допомогою якого досягається ефект «ідеальної» краси формують шаблони зовнішності кінодів.

У підпункті **3.2.2. «Формування типологічних структур костюма в стилі гламур»** виявлено, як на різних етапах розвитку стилю реалізовувалися вище

вказані характеристики і ознаки, як константи стилю, що сприяли виділенню типових структур гламурного костюма. Перша зі структур – це щільно прилегла силуетна форма з природною лінією плеча, з підкресленням абрисів фігури та розширенням форми від лінії коліна. Довжина максі, сукні зі шлейфом, що мають вузький довгий рукав або повністю відкривають руки, демонструють помірне декольте. Друга типова структура характеризується розширенням і випрямленням лінії плечового поясу, помітним укороченням довжини вбрання – міді, рукави у верхній частині набувають незначного наповнення. Показовою ознакою цього типу структури є декольте, що позаду практично повністю відкриває спину. Лінія талії знаходиться на природному місці й обов'язково акцентується. Характерним для обох структур є використання дорогих, пластичних тканин, які багато оздоблюються по всій поверхні виробу. Третя типова структура – брючний костюм чоловічого типу, що одягається на вишукану білизну або білосніжну блузу.

У підпункті 3.2.3. *«Репрезентативна функція гламурного вбрання в умовах проведення конкурсів краси»* визначено, що конкурси краси – це чітко регламентовані події зі значною кількістю умовностей і вимог до костюмів. В кожному конкурсі є вихід у святковому, вечірньому вбранні. Саме цей вихід є зосередженням гламуру в його самій яскравій перформативній формі. Важливо, що гламур цих подій орієнтований на якісні зразки класичного гламуру золотої ери Голівуду, тому дівчата, зазвичай, використовують образи кінодів, пропонуючи його нові інтерпретації.

У підрозділі 3.3. *«Дизайн гламурного костюма в другій половині ХХ століття»*, підпункті 3.3.1. *«Розширення асортименту гламурного вбрання»* показано, що зі зміною соціокультурної ситуації змінюється соціальний контекст гламуру, а структура гламурного костюма зазнає кардинальних змін. Косий крій дозволяє створювати одяг, що буквально повторює контури жіночого тіла. В 1950-х рр. популярності набуває ще одна структура – вузький ліф складної конструкції у поєднанні з пишною, багат шаровою спідницею, що утворює Х-подібний силует або спідницею, звуженою донизу – силует пісочного годинника. У 1960-х рр. виявлені структури гламурного костюма набувають значення класичних, елегантні зразки вважаються зразками елітного мистецтва костюма. Середній клас активно використовує їх імітації. Дизайн у стилістиці гламуру поступово проникає в усі сфери масової культури. Встановлено, що у цей час поступово формується новий типобраз ХХ ст. – «Супермодель». Оскільки під цей типобраз підходять жінки різного соціального стану й професійної діяльності, він стає універсальним.

У підпункті 3.3.2. *«Трансформація стилістики гламуру в період 1970 – 90-х років»* показано, що гламур, як стиль, зазнає впливу еkleктики й кітчу, що призводить до трансформації його образно-стильових і формально-естетичних ознак. З'являються нові засоби формоутворення гламурного костюма і значно розширюється його асортимент. У сукупності з манерою рухатися, пластиком тіла, зачіскою й макіяжем формується особливий образ, стилістичні ознаки якого відповідають негативним конотаціям – вульгарно, брутально тощо.

Встановлено, що у 1980-90-х рр. різко зросла кількість людей – носіїв гламурних образів різної естетичної якості. Це створило напругу між візуальним наповненням гламуру, з одного боку, і зростаючим прагненням споживачів долучитися до нього, з іншого.

У підпункті 3.3.3. *«Відображення типології структур і ознак стилю гламур в зразках їх фіксації»* показано, що хронологія зміни типобразів – «куртизанка», «кінодіва», «супермодель» – знайшла відображення у розвитку фотографії моди. Утім, сучасні гламурні образи часто вибудовуються на вже існуючих зразках, формуючи тим самим замкнене коло і підкреслюючи власну штучність. Для фотографії моди ідеалом завжди залишалася еталонна красуня, яка привертала увагу за допомогою тих якостей, якими б більшість хотіла володіти: краса, багатство, динамічність, слава. «Гламурна фотографія» в цьому аспекті виступає як реклама гламурного образу і сприяє поширенню гламуру, є наочним прикладом ідеального гламурного взірця.

Розділ четвертий «Процеси гламуризації в індустрії моди на початку ХХІ століття». У підрозділі 4.1. *«Особливості створення та споживання гламуру на межі тисячоліть»*, підпункті 4.1.1. *«Шляхи популяризації гламуру»* показано, що об'єктивно склалася ситуація, в якій затребуваними є всі типові гламурні образи. Кожен з них, зберігаючи стійкий асоціативний зв'язок зі стилем гламур, вирізняється власними, притаманними виключно йому, атрибутивними ознаками і структурою костюма. Проведений аналіз умов функціонування та розвитку стилю гламур в індустрії моди початку ХХІ ст. показав, що процеси гламуризації досить активно розвиваються в двох площинах. З одного боку, вони охоплюють професійну діяльність дизайнерів і моделей, представників шоу-бізнесу й акторів на елітарному рівні, де гламур постає концептом творчої діяльності. З іншого – на побутовому рівні, у культурі повсякденності, гламур, завдяки рекламі та поширенню гламурних речей і їх імітацій різної естетичної якості, став доступним засобом стилізації зовнішності для більшості споживачів поза професійною діяльністю.

4.1.2. *«Образно-стильові конотації гламуру в моді та її репрезентаціях».* Початок ХХІ ст. позначений, перш за все, інтерпретаціями форм корсета, як базового елемента в структурі модного костюма. Оцінний та емоційний підхід, формальний опис проявів гламуру в костюмі, закономірності його функціонування в постіндустріальному суспільстві демонструють доцільність застосування його як технології в рекламі моди. Важливими залишаються такі форми реклами як модні покази, відеореклама колекцій, парфумів, інших модних товарів, а також видання журналів мод, в яких найбільше значення має візуальний компонент. Використання репрезентативних технологій носить перформативний характер, тяжіє до епатажу й показових акцій. Виявлено, що на початку ХХІ ст. особливою популярністю у дизайнерів користуються корсетні форми одягу. Однак, вони не завжди відповідають структурі костюма типобразу куртизанки. Досить часто їх застосовують в образах супермоделі на струнких жінках з відповідними формами тіла.

У підпункті 4.1.3. «*Образно-стильові інтерпретації як концепт гламуризації*» доведено, що інтерпретація типообразів гламуру залишається актуальною дизайнерською практикою, яка впливає на формоутворення модного костюма. Змінюються довжини, щільність прилеглості суконь, кольорові відтінки, але структура костюмних форм реалізовується на основі корсету або його складних конструктивних імітацій, техніки «косого крою» або через застосування еластичних матеріалів. Роботи дизайнерів демонструють, що гламур і кітч тісно пов'язані між собою та існують у модному просторі в диспозиції «гламур» – «антигламур». Межа між ними надзвичайно «тонка», а варіативні можливості перетворень практично безмежні. Почуття вишуканого смаку, як ознака професійності дизайнерів щодо створення одягу дає можливість обирати споживачам ті речі, які їм до смаку, й тієї естетичної якості, яку вони можуть собі дозволити.

У підрозділі 4.2. «**Утілення концепцій гламуру та тенденції розвитку стилю**», підпункті 4.2.1. «*Ілюзорні*» сукні як тенденція гламурної моди» показано, що гламур сприймається, насамперед, як концептуальна ознака зовнішності окремої особи, а серед його якостей є ті, що цінуються самі по собі, наприклад, демонстративна краса. Найбільш виразно вона виявляється в зразках репрезентативного вбрання зірок на «червоних доріжках». Встановлено тенденцію розвитку стилю гламур щодо асортименту репрезентативного одягу, яка полягає у створенні та популяризації серед гламурних осіб, так званих, «ілюзорних» суконь, що в ретроспективі стилю мають власну історію оригінальних перетворень і усталених художньо-образних і формально-конструктивних ознак, типологічних структур гламурного костюма.

4.2.2. «*Високотехнологічний гламур*». Початок ХХІ ст. окреслив тенденцію синтезу інноваційних технологій і дизайну, завдяки якій зародився напрямок 3D Fashion як ознака оновлення гламурного стилю. Це пов'язано із залученням дизайнерами для просування новітніх ідей відомих публічних осіб, щоб демонструвати спроектований одяг у яскравих і виразних образах. Подібний синтез вказує на доцільність використання гламурного стилю, в арсеналі якого є достатньо художньо-образних, формально-конструктивних і композиційних ресурсів. Окреслена тенденція щодо використання інноваційних технологій і матеріалів у створенні сучасного гламурного вбрання лише набирає популярності. Однак, її формотворчий потенціал демонструє вагомі можливості вдосконалення й розвитку стилю.

4.2.3. *Зміна вікових параметрів моделей*. Показано, як сучасна індустрія моди змінює стереотипи та звичні уявлення про модельну зовнішність. Як наслідок, формується одна з провідних тенденцій гламуризації – участь жінок зрілого віку в модних показах і дизайні реклами. Це відбувається в моді заради самої моди, що робить сам факт гламурним. Виявлено, що гламур може зберігати усталені конотаційні значення практично постійно і без суттєвих змін, що робить його концептом, за допомогою якого можна досягати необхідних і бажаних результатів поширення гламурної моди. Вказану тенденцію слід вважати стратегією технологій репрезентацій початку ХХІ ст.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз фахових наукових джерел засвідчив, що гламурний костюм, його структури та засоби формоутворення малодосліджені. Апелюючи до вбрання, більшість науковців висвітлює гламур: 1) як соціокультурне явище та естетичний феномен; 2) як винятковий спосіб життя; 3) як стиль в моді ХХ ст.; 4) як один із концептів сучасної проектно-художньої практики. Науковому аналізу в їх працях підлягали: прояви культури, що сприяли розвитку гламуру; його відображення у зовнішності людини в контексті її відповідності естетичним ідеалам часу; поведінкові стереотипи, ідеологія та світосприйняття, способи споживання матеріальних благ; загальні типи і життєдіяльність окремих особистостей. Разом з тим, осмислення гламуру в дизайні костюма і, безпосередньо, у візуальному образі його носія як типовому, що розкриває емоційно-ціннісні характеристики і виявляє морфологію костюмних форм та їх структур, до цього часу не відбулося. Таким чином, комплексне дослідження гламуру в костюмі із застосуванням здобутків суміжних з мистецтвознавством наукових сфер є актуальним.

2. Показано, що наприкінці ХІХ ст. в умовах соціокультурних трансформацій суспільства, зумовлених процесами індустріалізації та урбанізації, становленням індустрії моди і розвитком культури споживання, в європейській, а згодом – американській моді, відбувалося активне формо- і стилеутворення гламурного костюма. Професійне зростання мистецтва от-кутюр, формування комплексу репрезентативних функцій модного костюма сприяли систематизації сталих ознак як критеріїв, за якими можлива ідентифікація гламуру в костюмі на рівні специфічних образів і форм. Серед них: *художньо-образні ознаки*, що характеризують, насамперед, зовнішність носія гламурного костюма; *структура костюмної форми*, обумовлена її складовими, асортиментом і призначенням; *стильові ознаки*, що включають засоби формоутворення, композиційно-конструктивні особливості, пов'язані з використанням типових матеріалів, декоративно-оздоблювальних елементів, аксесуарів та доповнень. Комплекс окреслених ознак, зазнаючи певних модифікацій, протягом ХХ ст. зберігає стійкі асоціативні характеристики: дорого і розкішно, вишукано й елегантно, екзотично, епатажно, провокативно, яскраво та індивідуалістично, спокусливо або сексуально. Зазначені характеристики є штучно утвореними якостями костюма й відображають, як «високі», так і «низькі» естетичні оцінки. Поєднання усталених ознак та їх характеристик засвідчує формування на початку ХХ ст. стилістики гламуру.

3. Встановлено періоди, що умовно можна пов'язати зі становленням, розвитком і функціонуванням гламуру як стилю вбрання:

1) кінець ХVІІІ – ХІХ ст. – витоки: формування типового образу носія гламурного вбрання; перевага в ньому вказаних вище характеристик і ознак; актуалізація репрезентативної та стилізуючої функцій костюма;

2) межа ХІХ – ХХ ст. – становлення стилістики гламуру: вплив естетики, формотворчих засобів і образно-стильових ознак модерну на модний костюм;

еволюція корсетних форм як основи ансамблю гламурного вбрання; типізація стильових ознак, обумовлених призначенням костюму;

3) 1930-1950 рр. – суспільне визнання гламуру стилем одягу кінозірок, розробленого провідними дизайнерами для індустрії кіно: образи, відповідні ампуа актрис; формування типових структур гламурного костюма, які в подальшому визнано класичними. Вони вирізняються щільним обляганням фігури жінки; глибокими вирізами і декольте, взуттям на високих підборах, хутряними накидками, боа, блискучими матеріалами, коштовним оздобленням, особливим макіяжем і зачісками;

4) кінець 1980-1990 рр. – період трансформацій стилістики гламуру. Дизайн модного одягу різних стилів і призначення зумовив втрату гламуром позитивних конотацій, але сприяв активній «гламуризації» виробів широкого асортиментного ряду, аксесуарів, доповнень тощо;

5) з 2000 р. відбувається концептуалізація стилістики гламуру в різних сегментах індустрії моди, в дизайні та рекламі одягу.

4. Показано, як формувалися типобрази, що різняться за структурою гламурного костюма, силуетом, емоційно-ціннісним змістом.

Типообраз «Куртизанка» – перший, визнаний суспільством, образ гламурної особи, що вирізняється індивідуалістичною природною красою, нарцисизмом, зухвалістю, які в костюмі проявлялися через екстравагантні деталі, кольори й доповнення. Основоположним елементом формоутворення, який визначає силует та структуру костюма в цілому, є корсет. Видозміни форм корсету моделювали тіло жінки. Вишукана білизна, діаманти, хутро, пір'я, взуття на підборах, розкішні капелюхи довершували образ. Типообраз куртизанки став кульмінацією візуально довершеного модного образу епохи модерн. З часом, під впливом ар-деко, він набув ознак екзотичного.

Типообраз «Кінодіва» – є візуальним кліше «спокусниці» або «жінки-вампи» в кіноіндустрії. Відсутність корсету в структурі костюма зробила його силует м'яким і пластичним. Техніка «косого крою» мінімізувала деталі та забезпечила щільність облягання. Матеріали з блискучими фактурами, декоровані бісером і стеклярусом, коштовності посилювали ефект бездоганності форм тіла еталонних красунь. Костюм потребував особливої шовкової білизни або повної відмови від неї. Високі підбори додавали струнності силуету. Глибокі розрізи й декольте, високі рукавички на оголених руках, зачіски і виразний макіяж робили актрис спокусливими. Елітне дизайнерське вбрання, що розроблялося для кожної актриси індивідуально, вплинуло на розвиток моди ХХ ст., і стало класичним для гламурного костюму.

Типообраз «Супермодель» – продукт індустрії моди другої половини ХХ ст. Типаж дівчини модельної зовнішності, що демонструє прихильність до різноманітних і демократичних форм одягу, вирізняючись особливою манерою створювати й носити костюм. В структурі гламурного костюма використовуються корсет як самодостатня асортиментна одиниця, крайні довжини – максі або міні, еластичні та штучні матеріали, що дозволяють досягнути максимальної щільності облягання. Дизайн гламурних костюмних образів

орієнтований на складний крій оригінальних моделей з ексклюзивних тканин, надмірне декорування та оздоблення, дорогу біжутерію.

5. Доведено, що на різних етапах розвитку стилю гламур сформувалися типові структури костюма, зокрема: перша структура – щільно прилегла силуетна форма з природною лінією плеча, з підкресленням абрисів фігури та розширенням форми від лінії коліна. Сукня максимальної довжини зі шлейфом, мала вузький довгий рукав або повністю відкриті руки, помірно декольте; друга структура – набуває розширення і випрямлення лінія плечового поясу, помітно вкорочується довжина вбрання (міді), рукави у верхній частині набувають незначного наповнення. Показовою ознакою такого типу структури гламурного вбрання є декольте, яке практично повністю відкриває спину. Лінія талії знаходиться на природному місці та обов'язково акцентується поясом. Характерним для обох структур є використання дорогих, пластичних тканин – шовкових, прозорих і напівпрозорих, оксамиту зі складними фактурними поверхнями, матеріалів з різним ступенем блиску та еластичності, які коштовно оздоблюються по всій поверхні виробу. Обов'язковими аксесуарами і доповненнями були рукавички, боа, хутрянні накидки, масивні прикраси, взуття на високих підборах, декоративний макіяж. Третя типова структура – це брючний костюм чоловічого типу, який одягається на вишукану білизну або білосніжну блузу. Окреслені структури гламурного костюма в різних варіантах композиційно-конструктивного вирішення залишалися актуальними до 1960-х рр. і набули значення «класичних». В 1950-х рр. завдяки творчості К. Діора, Ю. Живанши і Ж. Фата сформувалася четверта структура гламурного костюма на основі складного крою, що імітує корсет. Видозмінений за рахунок новітніх матеріалів і технологій, корсет сполучався з багатошаровими, розширеними або звуженими до низу спідницями, утворюючи, відповідно, Х-подібний силует або силует «пісочного годинника».

6. Встановлено: у 1980-1990-х рр. стилістика гламуру зазнає значного впливу еkleктики й кітчю, що призводить до трансформації образно-стильових і формально-естетичних ознак та відображається на принципах формоутворення. Дизайнери пропагують нові варіанти типобразів, стилістичні ознаки яких тяжіють до негативних конотацій – вульгарно, брутально. Зовнішні прояви гламуру в модному костюмі співіснують у двох диспозиціях: витончена, але манірна елегантність та яскрава провокативна кітчевість. Процеси формоутворення в обох випадках ґрунтуються на тотожних принципах: корсет і корсетні форми складних конструкцій, що його імітують; крій, який забезпечує щільність прилягання одягу до тіла або моделює його. Актуальності набувають різноманітні драпування, нашарування та складні конструктивні прийоми. Незмінними у втіленні гламуру залишаються: дорогі, натуральні, часто напівпрозорі тканини; декорування виробів мереживом ручної роботи, аплікаціями й вишивкою, оздоблення дорогоцінним та напівдорогоцінним камінням. Візуальні характеристики констант стилю, їх інтерпретації в модному костюмі використовуються для конструювання тотожних, типово гламурних образів, що призводить до їх концептуалізації в проектно-художній практиці. Гламур, як стиль, репрезентується та культивується харизматичними

представниками індустрії моди і шоу-бізнесу. Костюм зазнає розмаїтих інтерпретацій типобразів і властивих їм структур, засобів формоутворення, матеріалів, кольорових сполучень. Таким чином, стиль гламуру в дизайні одягу – це візуальна ідентифікація типобразу носія костюма через:

- стереотипи, властиві гламуру як явищу (характеристики, естетичний і ціннісний зміст);

- інтерпретації типобразів, що зберігають чіткі асоціативні зв'язки через засоби формоутворення, типові матеріали, кольори, декоративно-оздоблювальні елементи, аксесуари і доповнення в костюмі;

- організація структури костюма відповідно встановленій типології;

- наявність протилежних конотацій – вишукано або брутално – при збереженні констант стилю гламуру в одязі як об'єкти дизайну.

7. Показано, що в проектно-художній практиці початку ХХІ ст. концепт гламуру застосовується не лише для створення одягу різноманітного призначення, але й для його реклами, для просування товарів шляхом оригінальних маркетингових рішень, для стимулювання попиту споживачів і створення ілюзій доступності розкошів і достатку. Виявлено основні тенденції розвитку стилю, такі як: введення «ілюзорної» сукні в асортимент святкового вбрання; залучення моделей у віці для демонстрації одягу на подіумах і в рекламі провідних брендів; використання дизайнерами інноваційних матеріалів і технологій у інспіраціях гламурних типобразів сучасності.

Найближчими науковими перспективами досліджень гламуру постає встановлення ціннісної сутності гламуру ХХІ ст., аналіз змін в образно-стильових ознаках і прийомах формоутворення гламурного костюма. Окремий напрям досліджень становить поглиблене вивчення формотворчого потенціалу інноваційних матеріалів і технологій, що у найближчий час можуть докорінно змінити засоби дизайну гламурного костюма, як і ознаки самого стилю.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях:

1. Будяк В.В. Протиставлення гламурного бруталному в сучасному дизайні одягу. Теорія та практика дизайну : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (9-12 квітня 2012, м. Київ). Київ, 2012. С. 9-15.
2. Будяк В.В. Кітч у високій моді як прояв її несмаку. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Харків, 2012. №6. С. 7-10.
3. Будяк В.В. Прояв гламуру в роботах художників ХІХ – ХХ ст. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Харків, 2012. №8 С. 55-57.
4. Будяк В.В. Кітч і кемп: спільне й відмінне їх проявів у моді. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Львів, 2012. Вип. 23. С. 42-48. (Індексується у Google Scholar).
5. Будяк В.В. Гламур в формуванні образів «ікон стиля»: ретроспектива. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Харків, 2013. № 2. С. 72-73.

6. Будяк В.В. Особливості розвитку гламурного стилю костюма в моді ХХ століття. Теорія та практика дизайну : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (2015, м. Київ). Київ, 2015. С. 33-38.
7. Будяк В.В. Колористичні та орнаментально-декоративні прийоми «гламуризації» одягу та доповнень до нього. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Харків, 2015. №8. С. 4-7. (Індексується в Copernicus).
8. Лагода О.М., Будяк В.В. Атрактивність негативних ідентичностей гламуру в ХХ столітті. Теорія та практика дизайну. Технічна естетика : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (2016, м. Київ). Київ, 2016. С. 142-153.

Апробації матеріалів дослідження та тези доповідей:

1. Будяк В.В. Гламур – ілюзія, що стала модою та стилем життя. Теорія і практика матеріально-художньої культури : матеріали Всеукраїнської XIII електронної наукової конференції (15 грудня 2011, м. Харків). Харків, 2011. С. 9-11.
2. Будяк В.В. Дендизм и его влияние на формирование гламура. Мода и дизайн: исторический опыт, новые технологии : материалы Международной XVI конференции (28-31 мая 2013, г. Санкт-Петербург). Санкт-Петербург, 2013. 619 с.
3. Будяк В.В. Гламур як явище моди та його трансформація у самостійний стиль. Мультинаукові дослідження як тренд розвитку сучасної науки : матеріали Міжнародної конференції (13 квітня 2013, м. Київ). Київ, 2013. С. 104-108.
4. Будяк В.В. Современный гламур и его проявление в фотографии. From papurus to hologram: modern art in the context of evolution of culture : materials digest of the XLII International Research and Practice Conference (18-22 February 2013, London). London, 2013. P. 13-15.
5. Budiak V.V. Corset as a formative element of a costume. *British Journal of Educational and Scientific Studies*. 2015. № 2(22). P. 505-514.
6. Budiak V.V. Archetypes – their role in the glamorous style. *Canadian Journal of Education and Engineering*. 2015. № 2(12). P. 355-360.
7. Будяк В.В., Лагода О.М. Дизайн і процеси гламуризації в сучасному суспільстві (тези). Міське середовище – ХХІ ст. Архітектура. Будівництво. Дизайн : матеріали II Міжнародного науково-практичного конгресу (15-18 березня 2016, м. Київ). Київ, 2016. С. 172-174.
8. Будяк В. Кітч – висока мода чи мода середнього класу? Масова культура у сучасному художньо-комунікаційному просторі : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (18-20 квітня 2017, м. Херсон). Херсон, 2017. С. 105-108.
9. Будяк В. Поняття «стиль» і «стилістика в дизайні одягу. Актуальні питання мистецтвознавства: виклики ХХІ століття : матеріали Міжнародних науково-методичних конференцій професорсько-викладацького складу і молодих вчених в рамках IX Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2017» (9-12 жовтня 2017, м. Харків). Харків, 2017. С. 126-128.

10. Будяк В. 3D-технології в дизайні одягу. Високо-технологічний гламур // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасного дизайну» 20 квітня 2018 р, м. Київ). Київ, 2018. Том. 1. С. 162-166.

АНОТАЦІЯ

Будяк В.В. Гламур в дизайні костюма кінця XIX – початку XXI століття. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – «Дизайн». – Харківська державна академія дизайну і мистецтв. – Харків, 2018.

Дисертація присвячена гламуру та його стилістиці в дизайні костюма означеного періоду. Визначено характерні риси стилю гламур у ретроспективі його формування в світському костюмі; структуроутворюючі елементи гламурного костюма та засоби його формоутворення в XX столітті. Виявлено типобрази гламурного костюма, які на асоціативному рівні названо «Куртизанка», «Кінодіва», «Супермодель». Показано, як вони формувалися та функціонували в різних соціокультурних умовах, як під впливом тенденцій моди утворилися відповідні їм структури гламурного костюма та усталені характеристики стилю. В роботі вперше проаналізовано генезу гламуру як стилю вбрання, що сформувався під впливом відповідного соціокультурного явища, стилю життя, моди. Доведено, що він на концептуальному рівні продовжує функціонувати в сучасній проектно-художній практиці. Встановлено типологію структур гламурного костюма, які візуально забезпечують ідентифікацію з відповідним явищем і стилем в дизайні. Формалізовано закономірності та принципи структуроутворення типових гламурних образів, встановлено основні підходи щодо втілення їх характерних рис в сучасній дизайн-діяльності, а також тенденції розвитку стилю.

Ключові слова: гламур, типобраз, дизайн, костюм, гламурний образ.

АННОТАЦИЯ

Будяк В.В. Гламур в дизайне костюма конца XIX – начала XXI века. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.07 – «Дизайн». – Харьковская государственная академия дизайна и искусств. – Харьков, 2018.

В диссертации исследованы: актуальные проблемы, связанные со спецификой становления, развития и функционирования стиля гламур в дизайне костюма; выявлены стилевые черты и формообразующие проявления; определена их роль в структуре модного костюма, обеспечивающая визуальную идентификацию с соответствующим социально-культурным явлением. Автором установлено, что в научной литературе гламур позиционируется как: социально-культурное явление и эстетический феномен; специфический стиль

жизни; стиль в моде XX века; один из концептов современной художественно-проектной практики. Однако, непосредственно в отношении дизайна костюма и визуального образа человека – носителя гламура, процессы формо- и стилеобразования практически не изучены.

В работе прослежены предпосылки и этапы доминирования гламура в модном костюме указанного периода, дана характеристика каждому из них. Установлено, что формирование стилистики гламура происходило на основании устоявшихся характеристик и признаков, среди которых: художественно-образные, определяющие, прежде всего, внешность носителя костюма; структура костюмной формы, определенная ее функцией и ассортиментом одежды; стилевые признаки, которые объединяют средства формообразования, композиционно-конструктивные особенности, материалы, декор, аксессуары и дополнения к костюму. Показано, что комплекс указанных признаков на протяжении всего исследуемого периода сохраняет стойкие ассоциативные характеристики, такие как: изысканно, элегантно, роскошно, экзотично, эпатажно, провокационно, ярко и индивидуалистично, соблазнительно и сексуально. Они существуют на уровне стереотипного восприятия и разнообразных интерпретаций. Показано, что все они – искусственно созданные качества костюма и могут выражаться как в «высоких», так и в «низких» эстетических оценках.

Доказано, что гламур прослеживается в динамике его развития: от символа материальной обеспеченности, стиля жизни в условиях чрезмерного потребления к трансформации в стилевое направление в дизайне костюма и индустрии моды. Вследствие чего, в работе определены такие типо-образы, как: «Куртизанка», «Кинодива», «Супермодель». Каждому из них дана определяющая характеристика относительно: внешности носителя костюма, формы, пропорций, конструкций и средств формообразования в целом, используемых материалов, цветовой гаммы и декора. Описаны структуры костюмных форм, присущие каждому из них. Автором разработана типология структур форм гламурного костюма, которая сформировалась в 1930-1950-е гг. и стала классикой стиля гламур в дизайне одежды в 1960-х гг.

Выявлены образно-стилистические интерпретации гламура, которые транслируют ценности формообразующих поисков дизайнеров и демонстрируют тенденции развития гламурного костюма в наше время.

Ключевые слова: гламур, типобраз, дизайн, костюм, гламурный образ.

SUMMARY

Budiak V.V. Glamour in the Costume Design of the late XIX – early XXI century – Qualifying scientific work on the manuscript.

Thesis for Candidate of Arts degree in specialty 17.00.07 – «Design» – Kharkov State Academy of Design and Arts. Kharkov 2018.

The following is researched in the thesis: actual problems related to the specific of the formation, development and functioning of the glamour style in costume design; stylistic features and shape-generating manifestations are revealed; their role

in the structure of a fashionable costume is defined, which ensures visual identification with the corresponding socio-cultural phenomenon. The author established that in the scientific literature glamour is positioned as: socio-cultural and aesthetic phenomenon; a specific lifestyle; style in fashion of the XXth century; one of the concepts of contemporary artistically designed practice. However, directly in relation to the design of the costume and visual image of the person – the bearer of glamour, the processes of shape and style-formation are practically not studied.

The work traces prerequisites and stages of the glamour domination in a fashionable costume of the stated period and description is given to each of them. It is established that the formation of glamour stylistics took place on the basis of the established characteristics and attributes among which: artistically figurative, determining, first of all, the appearance of the wearer of the costume; the structure of a costume shape, determined by its function and assortment of clothes; style features that combine facilities of shaping, composition and construction features, materials, decor, accessories and additions to the costume.

It is shown that the complex of the indicated characteristics over the whole period under study preserves stable associative characteristics, such as: exquisitely, elegantly, luxuriously, exotically, shockingly, provocatively, brightly and individually, seductively and sexually. They exist at the level of stereotyped perception and various interpretations. It is shown that all of them are artificially created qualities of a costume and can be expressed both in «high» and «low» aesthetic assessments.

It is proved that glamour can be traced in the dynamics of its development: from the symbol of material security, the style of life in conditions of excessive consumption to transformation in the style direction in the design of the costume and fashion industry. As a result, such types of images are defined in the work: «A Courtesan», «A Movie Star», «A Supermodel» are defined. Each of them is given a defining characteristic in relation to the appearance of the wearer of the costume, the shape, the proportions, the structures and facilities of shaping in general, the used materials, the colour range and the decor. The structures of costume forms, inherent in each of them, are described. The author developed a typology of structures of glamorous costume forms which was formed in 1930-1950's and became classics of glamour style in the design of clothing in the 1960s.

Figuratively stylistic interpretations of glamour are revealed. They give values of the shape-generating searches of designers and demonstrate the development trends of the glamorous costume in our time.

Key words: glamour, type image, design, costume, glamour image.

Таблиця 1.

Періодизація розвитку стилю гламур в одязі				
XIX століття	1900-1914рр.	1920-1940рр.	1950-кін.1960рр.	1990-поч. ХХІст.
стилі епох	модернізм		постмодернізм	
	модерн	ар-деко		
бароко рококо ампір період реставрації бідермейєр стиль фешенебелів друге рококо вікторіанська мода	едвардіанська мода	стилі «одеон» орієнтальний гарсон «зиг-заг» «джазовий модерн»	стилі класичний романтичний стиль «ню-лук» «бебі-дол» «сафарі»	стилі «мінімалізм» «гранж» білизняний мілітарі етнічний «фьюжн»
формування стилістики гламуру		стиль гламур	стиль інтерпритація стилю	стилістика стиль
вплив європейської культури		вплив американської культури		мікс світових культур

Таблиця 2.

Взаємодія художньо-образних особливостей з композиційно-конструктивними засобами формування костюма в стилістиці гламуру		
художньо-образні особливості	стилістична однорідність	композиційно-конструктивна характеристика костюма
типообраз статура модні пози зачіска макіяж	виразний образ носія	параметри (стандарти) тіла модний еталон
стилізуєча функція	призначення одягу	святкове: вечірне, коктейльне, сценічне, обрядове
нашарування	структура	типи крою
силует пропорційне відношення пластичність	морфологія	крій виразні деталі конструктивні та декоративні лінії маса ритм
матеріали колір фактура декор оздоблення	засоби виразності	взуття головні убори аксесуари доповнення

стилізація, інтерпретація, асоціація елементів гламурного костюму

деформація, узагальнення, трансформація, ідентифікація конструктивно-технологічними засобами

Наукове видання

БУДЯК Вікторія Валеріївна

ГЛАМУР В ДИЗАЙНІ КОСТЮМА
КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства
17.00.07 — дизайн

Підписано до друку 14.05.2018 р.
Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Умовн. друк. арк. 0,9. Гарнітура Times New Roman.
Зам. № 142. Наклад 100 прим.

Видавець: Чабаненко Ю. А.
Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру видавців
серія ДК № 1898 від 11.08.2004 р.
Україна, м. Черкаси, вул. О.Дашкевича, 39
Тел: 0472/56-46-66; (093) 778 99 99
E-mail: office@2upost.com

Друк ФОП Чабаненко Ю.А.
Україна, м. Черкаси, вул. О.Дашкевича, 39
Тел: 0472/56-46-66; (093) 778 99 99
E-mail: office@2upost.com